

Revízia trestných štatistických listov a výkazov na Slovensku: Desať vecí, ktoré by sme najradšej spravili inak¹

Maroš Terkanič

Daniela Gálisová

Analytické centrum Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky

Úvod

Analytické centrum Ministerstva spravodlivosti SR vzniklo na základe Inštrukcie 9/2015 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 20. marca 2015 č. 39551/2015/100, ktorou došlo k zmene a doplneniu Organizačného poriadku 1/2013 (ďalej len „Organizačný poriadok“) s účinnosťou od 1. apríla 2015. Pôvodný referát rezortnej štatistiky a výkazníctva začlenený pod Sekciou informatiky a riadenia projektov bol premenovaný na Analytické centrum a okrem dovtedy existujúcich úloh na výkone súdnej štatistiky mu boli zverené úlohy spojené s využívaním zbieraných dát na analytické účely, vyhodnocovanie politík, tvorbu prognóz, stanovísk, strategických a koncepčných materiálov či hodnotenie efektívnosti výdavkov, ako aj ďalšie obdobné úlohy.

Zo Sekcie informatiky a riadenia projektov sa Analytické centrum vyčlenilo na samostatný útvar až o rok neskôr a od polovice roka 2017 postupným obsadzovaním pracovných pozícií začalo nadobúdať svoju súčasnú podobu. K formovaniu centra významne prispel projekt „Budovanie a posilnenie analytických kapacít v rezorte spravodlivosti a zavedenie kľúčových znalostných systémov rezortu“ z Operačného programu Efektívna verejná správa, ktorý od začiatku účinnosti Zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku v júni 2017 umožnil rozšíriť počet zamestnancov zo štyroch o ďalších desať, týmto zamestnancom kontinuálne prehľbovať kvalifikačné predpoklady na zabezpečenie analytických činností a sprístupniť potrebné zdroje a nástroje na ich uskutočňovanie. Z Analytického centra sa tak vytvorila kompetenčne pestrá jednotka zložená z právnikov, politológov, ekonómov, matematikov/štatistikov a dátových analytikov.

---

¹ Príspevok bol vypracovaný v rámci projektu „Budovanie a posilnenie analytických kapacít v rezorte spravodlivosti a zavedenie kľúčových znalostných systémov rezortu“. Projekt bol podporený z Európskeho sociálneho fondu.

Jedným z dôvodov pre realizáciu projektu bola vedomosť ministerstva o absencii funkčného systému zberu kvalitných údajov. Medzi prvé úlohy rozvíjajúceho sa Analytického centra sa preto popri spolupráci na vypracovaní Správy Európskej komisie pre efektívnu justíciu (CEPEJ) o stave justície (Ministerstvo spravodlivosti, 2017) zaradila nutnosť vysporiadať sa s týmto stavom a zabezpečiť tak jednak pre vlastnú analytickú činnosť, jednak pre potreby vedenia rezortu a jednotlivých jeho útvarov údaje, ktoré bude možné použiť pri tvorbe verejných politík.

Analytické centrum teda zakrátko začalo prípravné práce na revízii existujúcich listinných štatistických listov o právoplatných výsledkoch súdneho konania a výkazov o stave a pohybe jednotlivých druhov súdnych agend. Bez ohľadu na to, kedy došlo k obsahovej revízii formulárov a metodík ich vyplňania, elektronické formuláre na zber údajov boli vo všetkých prípadoch nasadené už v roku 2018. Medzi prvými štatistickými listmi, ktoré boli revidované, bol aj štatistický list T pre trestné veci, ktorý sa v prvej verzii začal používať od 1. 2. 2018. Od tejto prvej verzie mal list niekoľko priebežných aktualizácií a od 1. 1. 2021 sa používa už jeho tretia verzia. Od 1. 1. 2019 došlo aj k revízii trestných štatistických výkazov, a to najmä k ich preformulovaniu, vytvoreniu dovedy chýbajúcich metodík vyplňania a zníženiu počtu týchto výkazov pri zachovaní väčšiny existujúcich premenných a doplnení niektorých nových. Do konca roka 2020 boli takto revidované všetky štatistické listy a výkazy, ktoré sa pred rokom 2018 zbierali v listinnej podobe.

Základné kontúry projektu revízie sa sformovali už v jeho ranom štádiu, no vo viacerých prípadoch bolo potrebné prispôbiť jeho implementáciu meniacim sa či vopred nejasným okolnostiam. Aj keď sa väčšinu z cieľov revízie podarilo naplniť, nie všetko prebiehalo, či do istej miery stále prebieha, podľa predstáv, s ktorými do tohto projektu Analytické centrum vstupovalo. Na nasledujúcich stranách sa preto pokúsime zhrnúť proces revízie súdnej štatistiky na Slovensku (s dôrazom na štatistický list T pre trestné veci), dôvody, ktoré centrum viedli k určitým rozhodnutiam o forme či obsahu zberu, skúsenosti z toto procesu a výsledky, ktoré revízia priniesla. Najmä sa však zameriame na oblasti, v ktorých vidíme priestor na zlepšenie a kroky, ktoré považujeme za podstatné vykonať pre zvýšenie kvality formulárového zberu alebo jeho nahradenie iným typom zberu.

Desať vecí, ktoré by sme najradšej spravili inak

1) Štatistické listy a výkazy by sme zrušili

Koncept zberu údajov prostredníctvom štatistických listov a výkazov je v prípade listov založený na zaznamenaní vybraných údajov o konkrétnom konaní po jeho právoplatnom skončení, a v prípade výkazov, na sledovaní počtu výskytov rôznych udalostí (napr. došlých obžalôb, rozhodnutých vecí, spôsobov vybavenia a pod.) v priebehu určitého obdobia bez toho, aby boli priradené ku konkrétnej veci. Takýto spôsob zberu dát si zo strany súdov vyžaduje dodatočný čas na prácu so

spisom, zväčša duplikuje už existujúce informácie, zvyšuje riziko chybovosti pri zaznamenávaní a oddiaľuje moment spracovania získaných údajov.

Zber s týmto druhom nedostatkov môže obstáť v prípade, ak je súd odkázaný čerpať údaje z listinných spisov. Naopak, ak je dostupný vhodne nastavený informačný systém, ktorý umožňuje priebežne generovať potrebné údaje priamo z obsahu zápisníc, podaní, obžalôb, rozhodnutí a pod. vedených elektronicke, potom je v záujme efektivity, kvality a včasnosti zberu primerané uprednostniť práve tento zdroj.

Pred tým, ako Analytické centrum začalo s prenosom listinných štatistických listov a výkazov do elektronickej formy a revíziou štatistiky vo všetkých jej aspektoch, počnúc revíziou formálnej a obsahovej štruktúry formulárov, cez zmenu metodiky vyplňania, úpravu procesov, systému kontroly kvality zaznamenávaných údajov, ich spracovania či prezentácie, až po následné využitie na analytické účely, zaoberalo sa možnosťou zrušenia tohto spôsobu zberu a jeho nahradením údajmi zadávanými prostredníctvom centrálného informačného systému a ďalších informačných systémov, ktoré súdy rutinne používajú pri práci so spisom.

Bližšie skúmanie týchto informačných systémov však ukázalo ich nepripravenosť naplňať tento účel, a to tak v danej chvíli, ako aj v dohľadnej budúcnosti. Zároveň bol už v príprave projekt nového centrálného informačného systému, ktorý by v horizonte najbližších rokov umožnil uskutočňovať zber bez potreby štatistických formulárov. Ďalším podstatným faktorom, ktorý podmienil podobu revízie bola zaužívaná prax na súdoch – tieto vyhotovovaniu štatistických listov a výkazov prikladali dostatočný význam na to, aby bolo možné na tejto praxi stavať zber, väčšmi prispôsobený rastúcim nárokom na kvalitu dát.

To viedlo Analytické centrum k základnej myšlienke elektronizácie existujúceho spôsobu zberu pomocou jednoduchého, finančne nenákladného a dočasného nástroja upraveného práve na tento účel a revízie štatistiky ako postupného procesu, ktorý prechodne umožní zvýšiť kvalitu formulárovo zaznamenávaných údajov a v ďalšej fáze uľahčiť premenu tohto typu zberu dát na ich získavanie na pozadí nového centrálného informačného systému na prácu so spisom.

2) Posilnili by sme zodpovednosť sudcov za včasnosť a správnosť údajov

Formulár štatistického listu T, ktorý je hlavným predmetom tohto príspevku, má za sebou pomerne dlhú históriu (formulár používaný v Česku a na Slovensku má spoločný základ) a služobne starší sudcovia si pamätajú, že v počiatkoch jeho existencie to boli oni samotní, ktorí doň po vybavení veci zaznamenávali požadované údaje. V súčasnosti už sudcovia štatistický list nevypĺňajú, no možno sa stretnúť s prípadmi, keď v niektorých otázkach pomáhajú s vyplňaním nesudcovskému personálu.

Aktuálne platná a účinná Inštrukcia 2/2018 Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky z 5. februára 2018 č. 36325/2018-130 o súdnej štatistike, ako

vyplýva zo zmien a doplnení vykonaných inštrukciou 2/2019, inštrukciou 3/2019 a inštrukciou 16/2020 (ďalej len „Inštrukcia“), v čl. 8 ods. 1, resp. 4 ustanovuje, že

„[z]a výkon štatistiky na súde zodpovedá predseda príslušného súdu a v rozsahu jeho poverenia podpredseda súdu alebo riaditeľ správy príslušného súdu,“ pričom

„[p]redseda okresného súdu v súčinnosti s povereným súdnym úradníkom okresného súdu pri vyhotovovaní vstupných formulárov za okresný súd, ktorými sú štatistické listy a štatistické výkazy, zabezpečuje zber, prípravu, zápis a kontrolu údajov v aplikácii“.

Samotný zber vyhotovením štatistického listu v zmysle čl. 11 ods. 2 Inštrukcie realizuje poverený súdny úradník príslušného súdneho oddelenia a podľa odseku 8 predmetného článku Inštrukcie

„[z]a obsahovú správnosť a včasnú úroveň údajov zapísaných a odoslaných v aplikácii pre vyhotovenie štatistického listu zodpovedá ten, kto údaje v aplikácii zapísal a ten, kto ich odoslal“.

S prihliadnutím na § 2 zákona č. 549/2003 Z. z. o súdnych úradníkoch v znení neskorších predpisov sa teda predpokladá, že štatistické listy budú vyhotovovať osoby vo funkcii vyššieho súdneho úradníka, súdneho tajomníka, prípadne probačného a mediačného úradníka (o využití tejto tretej alternatívy však zatiaľ Analytické centrum nemá vedomosť). Okrem odlišných kompetencií daných funkciami je z pohľadu zaznamenávania údajov podstatným rozdielom to, že v zmysle odseku 3 citovaného ustanovenia, na funkciu vyššieho súdneho úradníka sa vyžaduje vysokoškolské vzdelanie druhého stupňa v študijnom odbore právo, kým podľa odseku 5 *„[f]unkciu súdneho tajomníka môže vykonávať ten, kto získal úplné stredoškolské vzdelanie...“*

Stratégie súdov pri vyčlenení súdnych úradníkov na vyhotovovanie štatistických listov sa rôznia. Zväčša túto činnosť vykonávajú súdni tajomníci, no na niektorých súdoch dávajú prednosť vyšším súdnym úradníkom, prípadne využívajú obe tieto funkcie. Analytické centrum zatiaľ nemalo príležitosť venovať sa podrobnému vyhodnoteniu vplyvu funkcie na kvalitu zapisovaných údajov, dostupné informácie naznačujú skôr porovnateľnú kvalitu a len individuálne problémy, zaznamenané bez ohľadu na vykonávanú funkciu. Z pohľadu rozloženia tejto povinnosti medzi väčšie či menšie množstvo zamestnankýň a zamestnancov súdy takisto volia odlišné prístupy. Častejšie sa vyskytuje rovnomerné rozloženie medzi niekoľko osôb, sú však aj súdy, kde primárne vyhotovuje štatistické listy jedna či dve osoby a len v menšom rozsahu ďalší vyplňajúci. Aj v tomto prípade si úspešnosť jednotlivých prístupov pre zabezpečenie kvality zapisovaných údajov žiada vyhodnotenie. V tejto súvislosti by sa rovnako mala vyhodnocovať chybovosť z hľadiska seniority vyplňajúcich, počtu a frekvencie doposiaľ vyplnených štatistických listov, absolvovania školení, času a trvania vyplňania, príslušnosti vyplňajúcich k okresnému súdu a obvodu krajského súdu (ktorý štatistické listy kontroluje), príslušnosti k súdnemu oddeleniu a pod.

Tomu, že štatistické listy vyhotovujú zväčša osoby bez právnického vzdelania sú prispôsobené školenia, texty metodiky aj výber premenných, ktoré sa

zaznamenávajú. Pri revízii sa Analytické centrum snažilo obmedziť body, ktoré by zahrňali znaky právneho posúdenia či subjektívneho hodnotenia vyplňajúcich. Pri nasadení nových bodov do štatistického listu T sa o. i. zvažuje, ako ľahko je dostupná požadovaná informácia a v metodike sa ako pomôcka spravidla určí, na akom mieste v spise či rozhodnutí túto informáciu hľadať alebo ktoré ustanovenie zákona si v texte rozhodnutia všímať.

Napriek tomu treba uznať, že v niektorých trestných veciach sa vyskytujú aj situácie, kedy bez širšej znalosti práva nie je jednoduché štatistický list vyplniť. Aj kvôli takýmto prípadom by bolo účelné prostredníctvom predsedu súdu posilniť pocit spoluzodpovednosti za včasnosť a správnosť zaznamenávaných údajov u sudcov, ktorých veci sa vyhotovovaný štatistický list týka, a docieľiť tak zvýšenie hodnovernosti týchto údajov.

3) Zvýšili by sme mieru participácie súdov

Ako jeden z nevyhnutných predpokladov úspešnej revízie štatistických listov a výkazov Analytické centrum identifikovalo potrebu širšieho zapojenia tých, ktorí sa majú na zaznamenávaní údajov podieľať (nesudcovský personál súdov) a tých, ktorí podklady pre dané údaje vytvárajú (sudkyne a sudcovia).

Pokiaľ ide o revíziu štatistického listu T, táto sa pri prechode z listinnej podoby listu na jej elektronickú formu udiala v niekoľkých fázach. Po tom, ako boli zistené nejasnosti či ťažko interpretovateľné hodnoty v dostupných databázach obsahujúcich údaje zo štatistických listov, Analytické centrum zorganizovalo workshopy pre zamestnancov vyhotovujúcich štatistické listy s cieľom osvetliť, aké sú najčastejšie problémy, s ktorými sa stretávajú pri ich vyplňaní a ako je možné vysvetliť nezrovnalosti v dátach. Výsledkom týchto workshopov boli nielen prijateľné odpovede na tieto otázky, ale aj prvé návrhy na úpravy v štruktúre a texte metodiky vyplňania štatistických listov.

Poznatky vyplývajúce z úvodných workshopov (napr. že nie všetky údaje z minulého obdobia sú použiteľné a pri viacerých z nich je vhodné zachovať vyššiu mieru obozretnosti v exploračnej fáze, ako i pri interpretácii výsledkov) následne slúžili ako základ pre ďalšiu fázu – stretnutia pracovných skupín zložených zo zástupcov ministerstva, súdov a dodávateľa technického riešenia. Analytické centrum sa v tejto fáze snažilo vytvoriť dostatočný priestor na diskusiu, v ktorej by popri požiadavkách príslušných útvarov ministerstva na rozšírenie dátovej základne bola čo najviac zohľadnená skúsenosť sudcov a administratívneho personálu a nimi artikulované postoje k podobe štatistického listu. Táto fáza vyvrcholila testovaním pripraveného technického riešenia, na ktorom sa podieľali členky a členovia pracovnej skupiny a zapracovaním ich pripomienok do elektronickej podoby štatistického listu.

V nasledujúcej fáze Analytické centrum ponúklo personálu súdov školenia zamerané na vysvetlenie novej metodiky vyplňania a na prácu s novo vytvorenou aplikáciou na zaznamenávanie údajov. Tieto školenia sa uskutočnili v priebehu niekoľkých týždňov jednak v spoločnom školiacom stredisku ministerstva a jednak na

vybraných súdoch vzdialenejších od tohto strediska. Analytické centrum na školeniach transparentne komunikovalo príčiny, ktoré viedli k revízii, dlhodobé zámery v oblasti zberu, odôvodnenie úprav, ktoré pracovná skupina navrhla, a v neposlednom rade, dôležitú úlohu všetkých zamestnancov a zamestnankýň, pracujúcich so štatistickými listmi a prispievajúcich rozhodujúcim dielom k spoľahlivosti získaných dát. V snahe zapojiť školených do procesu tvorby finálnej verzie štatistického listu im bolo taktiež umožnené otestovať nový formulár a prísť s vlastnými návrhmi na zmenu či doplnenie metodiky a obsahu listu. Viaceré z týchto pripomienok boli napokon zapracované a pri tých, ktorých zapracovanie v danej chvíli nebolo možné či vhodné, sa Analytické centrum usilovalo vždy poskytnúť pripomienkujúcim dostatočne uspokojivé dôvody ich nezohľadnenia.

Špecifickou, doposiaľ pretrvávajúcou fázou participácie súdov je priebežná komunikácia o obsahu listu a funkčnosti jednotlivých jeho bodov s kýmkoľvek, kto sa pri jeho vyplňaní obráti s podnetom na technickú či metodickú podporu Analytického centra. Pre uľahčenie prístupu k tejto možnosti bolo zriadených niekoľko kanálov, ktorými vyplňajúci môžu nadviazať kontakt, vrátane zabudovania „rýchlej pošty“ v záhlaví každej otázky elektronického štatistického listu či jednoduchého označenia otázky ako nezrozumiteľnej, vďaka čomu je následne možné identifikovať body, ktoré vyplňajúcim spôsobujú problémy. Analytické centrum všetky tieto podnety zbiera a priebežne vyhodnocuje možnosť ich zohľadnenia pri najbližšej aktualizácii štatistického listu.

Napokon, v ďalšej fáze bol s niekoľkomesačným odstupom (začiatkom septembra 2018) od revízie všetkým zamestnankyniam a zamestnancom pracujúcim s novými štatistickými listmi (nielen štatistickým listom T) a výkazmi (nielen trestnými), v danom čase v počte 888 osôb, distribuovaný elektronický dotazník zameraný na vyhodnotenie užívateľskej spokojnosti s existujúcim riešením, ako aj procesmi, ktoré k tomuto riešeniu viedli. Návratnosť dotazníkov bola cca 37 % všetkých užívateľov, pričom medzi hlavné zistenia prieskumu o. i. patrili nasledovné:

- 83 % respondentov odpovedalo kladne na otázku ohľadom toho, či im boli vysvetlené dôvody prechodu na zber údajov prostredníctvom elektronickej aplikácie a s ním súvisiace zmeny;
- 83 % respondentov hodnotilo aplikáciu ako veľmi alebo dostatočne rýchlu;
- 87 % respondentov hodnotilo, že sú úplne alebo čiastočne spokojní s aplikáciou;
- 52 % respondentov uviedlo, že od spustenia aplikácie dalo technický alebo metodický podnet;
- 83 % respondentov uviedlo, že im všetky podané podnety boli zodpovedané;
- 92 % respondentov uviedlo, že na ich podnety bolo reagované veľmi rýchlo alebo rýchlo;
- 80 % respondentov sa zúčastnilo školení funkčnosti aplikácie;
- 70 % respondentov sa zúčastnilo metodických školení.

Navzdory týmto, vo viacerých aspektoch povzbudivým, výsledkom po troch rokoch skúseností s revidovaným štatistickým listom T a ďalšími formulármi Analytické centrum vníma naliehavosť neustáleho prehlbovania vedomia spoluvlastníctva tak nástrojov na zber dát, ako aj dát samotných, súdmi a ich personálom. Toto vedomie pomáha aspoň čiastočne preklenúť nedostatky systému zberu údajov, ktorý je založený nie na ich získavaní ako vedľajšieho produktu prirodzenej práce sledujúcej (a uľahčujúcej) primárne iný účel – identifikáciu podania, nariadenie pojednávania, tvorbu rozhodnutia a pod., ale na „manuálnom“ vyplňaní formulárov striktné pre účely štatistiky, navyiac, akoby pre potrebu niekoho tretieho.

Hoci aj pri súčasných aktualizáciách majú súde naďalej možnosť participovať na podobe štatistického listu (a túto aj využívajú), ich zapojenie dnes už nedosahuje také rozmery, aké boli sprvu opodstatnené predovšetkým rozsiahlosťou revízie a prechodom z „papierového“ zberu na elektronický. Participáciu tiež komplikujú časté či rozsiahlejšie legislatívne zmeny, ktoré majú v niektorých prípadoch kratšiu legisvakačnú dobu a skracujú tak čas na zapracovanie príslušných premenných potrebných pre následné vyhodnotenie tejto legislatívy. V neposlednom rade sú to aj náklady, či už časové, personálne alebo finančné, ktoré limitujú možnosti širšej účasti na formovaní nových verzií štatistických listov. Namiesto workshopov a pracovných skupín sa tak v súčasnosti uplatňujú skôr subtílnejšie formy zapájania súdov – krátke konzultácie s vybraným administratívnym personálom a sudcami s expertízou vždy v konkrétnej dotknutej problematike.

Ambíciou Analytického centra je v tomto smere hľadať nové spôsoby participácie a zvyšovania motivácie súdov podieľať sa na tejto činnosti. Zaviedli sa pravidelné stretnutia s osobami zastávajúcimi pozíciu štatistik pre obvod krajského súdu, na ktorých sa diskutujú navrhované zmeny či problémy so zaznamenávaním údajov a do budúcnosti sa zvažuje vytvoriť širšiu sieť zástupcov súdov z radov sudcov i nesudcovského personálu, ktorí by boli schopní operatívne reagovať na potreby úprav v metodike či štruktúre formulárov a zároveň sami iniciatívne tieto úpravy navrhovať. Pred zavedením protipandemických obmedzení si Analytické centrum prizývalo na niektoré úlohy spojené s tvorbou štruktúry zberu dát stážistov zo súdov a taktiež pracovníci Analytického centra sa zúčastnili na stážach na súdoch, kde získavali väčší prehľad o ich špecifických potrebách. V priebehu tohto roka je tiež plánovaný opakovaný prieskum vnímania funkčnosti aplikácie a spokojnosti užívateľov a s cieľom zvýšiť motiváciu zachovávať kvalitu zadávaných údajov a tiež rozšírenie nástrojov (dashboard, reporty), ktoré súdom uľahčia prístup k týmto údajom či ich využitie na manažérske účely.

4) Podporili by sme rolu gestorov štatistických listov a výkazov

Ako bolo naznačené už vyššie, zabezpečovanie zberu dát a ich kvality prostredníctvom metodických usmernení, správa dát, ich sumarizácia, spracovanie a publikácia štatistík je len jedným okruhom kompetencií, ktoré boli Analytickému centru určené Organizačným poriadkom ministerstva. V zmysle Organizačného

poriadku by sa Analytické centrum malo orientovať predovšetkým na využitie týchto dát ako podkladu pre analytické výstupy, vyhodnocovanie politik rezortu, vypracovanie stanovísk, tvorbu prognóz, strategických a koncepčných materiálov, hodnotenie efektívnosti výdavkov a ďalšie úzko súvisiace činnosti.

Hoci by sa mohlo zdať, že v komplexe týchto úloh je zabezpečovanie zberu a kvality dát len okrajovou záležitosťou, od začiatku fungovania Analytického centra si vyžiadalo a doposiaľ vyžaduje značnú časť jeho kapacít. Vedomosti o nedostatkoch v údajoch, ktorými ministerstvo spočiatku disponovalo a ktoré v určitej miere vzhľadom na existujúci systém zberu do dnešných dní pretrvávajú, sú potom určujúce pre ich využitie v ďalšej práci centra. Prvoradou úlohou je v týchto podmienkach identifikovať a postupne odstraňovať zistené nedostatky s cieľom rozšírenia dátovej základne, ktorú by bolo možné považovať za spoľahlivú a využiteľnú pre analytické úlohy centra či ministerstva.

Aktuálne sú medzi zamestnancami Analytického centra osoby, ktoré majú popri práci na analytických a projektových zadaniach na starosti gestorstvo nad štruktúrou a metodikou jednotlivých štatistických listov a výkazov v ich vecnej pôsobnosti, nad komunikáciou zmien v štatistických formulároch súdom, samotnou aplikáciou na zber údajov, nástrojmi na spracovanie, vyhodnocovanie a reportovanie získaných dát a nad ich publikáciou.

Od gestorov štatistických listov a výkazov sa v prvom rade očakáva, že budú sledovať legislatívny vývoj. Len vo vzťahu k samotnému Trestnému zákonu a Trestnému poriadku sa od začiatku revízie štatistických listov a výkazov v roku 2017 uskutočnilo viac ako 20 novelizácií a nerátame ďalšie, ktoré sa napokon do účinného znenia týchto zákonov nepretavili, ako ani početné úpravy inej legislatívy, ktorá sa v rôznej miere dotýka problematiky trestného práva alebo súdnictva.

Úlohou gestora je pochopiť podstatu navrhovaných či prijatých zmien, na základe dokumentácie k navrhovanej legislatíve a osobitne pripomienok, ktoré sa vyskytli v legislatívnom procese, identifikovať okruh tém ex-post hodnotenia a relevantné ukazovatele, na základe ktorých bude legislatíva hodnotená, následne po konzultácií s príslušnými odborníkmi ministerstva, súdmi a v prípade potreby ďalšími aktérmi vyhodnotiť potrebu zapracovania premenných do existujúceho systému zberu údajov a konkrétny spôsob ich zaznamenávania, navrhnuť a prezentovať personálu súdov upravenú metodiku a štruktúru zaznamenávania údajov a v prípade potreby zohľadniť ich podnety, navrhnuť a otestovať prijaté technické riešenie zberu, aktualizovať v spolupráci s ďalšími gestormi dátové štruktúry a ich kontrolné mechanizmy a podieľať sa na určení spôsobu publikácie dát pre rôzne účely.

Podobným spôsobom ako legislatívu by gestori mali sledovať a reflektovať na dlhodobé trendy v (napríklad trestnej) politike, problémy aplikačnej praxe a posuny prameniace z judikatúry, aktuálne témy akademického záujmu, odbornou či laickou verejnosťou žiadané informácie a požiadavky na zber a vykazovanie dát na domácej, európskej či medzinárodnej úrovni. Relevantný impulz na úpravy v systéme zberu

údajov v ktorejkoľvek z týchto oblastí kladie vysoké, najmä časové, nároky na kooperáciu s dotknutými subjektmi.

Procesy spolupráce medzi útvarmi ministerstva navzájom a spolupráce so súdmi, ostatnými orgánmi štátnej správy či inými inštitúciami pri riešení nastavenia dátového zberu nie sú v dostatočnej miere štandardizované a častokrát sú závislé od individuálnych možností, schopností či ochoty týchto subjektov. V niektorých prípadoch iniciatíva vychádza priamo od príslušných útvarov ministerstva, súdov či iných orgánov, ktoré vnímajú potrebu získať určitý typ údajov, inokedy sa Analytické centrum snaží osloviť relevantných aktérov s vlastným návrhom na zber, prípadne je nový zber vyhodnotený ako nevyhnutný pre plnenie úloh Analytického centra. V každom prípade je gestor tou osobou, ktorá by mala moderovať potenciálny konflikt medzi producentmi a želanými konzumentmi dát a so znalosťou okolností veci a predstavou o možných dôsledkoch prípadného rozšírenia, zúženia alebo inej úpravy zberu na kvalitu zaznamenávaných údajov, rozhodnúť o zaradení či nezaradení novej premennej, či naopak, redukcii existujúcich premenných v štatistickom liste alebo výkaze.

Ide o výpočet činností, ktorému sa bezpochyby možno venovať i na plný úväzok, no obmedzujúcim faktorom je, že gestori súčasne zväčša pracujú na ďalších analytických a projektových úlohách. Z nedávneho obdobia možno spomenúť napríklad projekt Váženia prípadov, Súdnej mapy či Metodiky určovania počtu sudcov alebo analýzu pojednávania po prijatí protipandemických opatrení.²

Analytické centrum má preto záujem o rozšírenie svojich radov o ďalšie osoby, ktoré by pomohli zabezpečiť uvedené činnosti, no súčasne o zvýšenie efektivity týchto činností. Vyššiu efektivitu je možné dosiahnuť štandardizáciou procesov spolupráce a čiastočným outsourcingom vybraných činností (napr. ako súčasť výskumných projektov), dopĺňaním prvkov automatizácie do monitoringu oblastí, z ktorých vychádzajú podnety na zmeny v systéme zberu, podobne väčšou mierou automatizácie kontroly kvality zaznamenávaných údajov, racionalizáciou vo fáze testovania a prezentácie úprav štatistických formulárov súdom a dôslednejším či predvídatejším publikovaním spracovaných údajov. Takýmto spôsobom by sa posilnila rola gestorov v oblastiach, ktoré možno považovať za rozvojové, vytvoril by sa dostatočný priestor na zvýšenie kvality vykonávania tejto úlohy a Analytické centrum by sa v nasledujúcom období dokázalo väčšmi sústrediť na hľadanie spôsobov, ako redukovať zber údajov prostredníctvom štatistických formulárov a tieto nahradiť inými zdrojmi.

---

² Dostupné na <http://web.ac-mssr.sk/vazenie-pripadov/>, <http://web.ac-mssr.sk/metodika-pocty-sudcov/>, <http://web.ac-mssr.sk/sudna-mapa-otazky-a-odpovede/> a http://web.ac-mssr.sk/wp-content/uploads/2020/05/Analýza-dopadu-COVID-19-na-pojednavania.pdf?fbclid=IwAR3Qz4Hhz_7BcrCvSibTXYH046E3Mp1UUZmpJji06AeeNL8ZAzxYvGlx2rc.

5) Uľahčili by sme proces návrhu a implementácie dátových štruktúr

Ako je zrejmé z predchádzajúcich častí príspevku, cesta od prvotného podnetu na zber údajov až po jeho správny výkon spravodajskými jednotkami je pomerne náročná. V pozadí tohto procesu je aj technická práca na návrhu a implementácii dátových štruktúr pre zber a pre následnú prácu s údajmi, ktorá sa uskutočňuje v súčinnosti s dodávateľom riešenia.

V doterajších verziách štatistických listov a výkazov sa pri ich tvorbe postupne vyvinuli funkcionality, ktoré sa v súčasnosti ukazujú ako dostatočné pre riadne zaznamenávanie do formulárov v akejkoľvek podobe. Požiadavkou Analytického centra pri kreovaní aplikácie na zber údajov bola realizácia týchto funkcionalít tak, aby pri tvorbe budúcich listov a výkazov bolo možné zostaviť ich v čo najväčšej miere bez nutnosti participácie dodávateľa. Technické riešenie tvorby a úpravy štatistických formulárov má preto relatívne jednoduché ovládanie a v prípade použitia funkcionalít, ktoré už sú zavedené v jednotlivých listoch či výkazoch, je dnes možné pružne reagovať na potrebu zmien v štruktúre zberu. Od ustálenia konkrétneho návrhu zmeny po jej zapracovanie, otestovanie a publikovanie tak podľa povahy zmeny po technickej stránke môže stačiť niekoľko hodín až dní.

Zapisované údaje sa následne ukladajú v dátovom sklade, odkiaľ ich Analytické centrum získava buď priamym exportom na ďalšie spracovanie alebo spracováva prostredníctvom štandardného komerčne dostupného BI reportovacieho a vizualizačného nástroja, v ktorom sa vytvárajú univerzá ako sémantická vrstva medzi dátovým skladoom a používateľmi. Návrh toho, ako by malo univerzum vyzeráť, vypracováva Analytické centrum a realizáciu následne zabezpečuje po konzultácii dodávateľ. Cieľom je dosiahnuť taký dizajn objektov, ich štruktúry a vzájomných vzťahov, ktorý by bol dostatočne intuitívny a stal sa v čo najkratšom čase zrozumiteľným aj pre nového používateľa. Aj v tomto prípade, podobne ako pri zostavovaní formulárov pre zber, má Analytické centrum v budúcnosti záujem zabezpečovať celý proces samostatne, bez potreby zásahov zo strany dodávateľa, čím by došlo k jeho zjednodušeniu a zníženiu nákladovosti.

Samotné využívanie objektov obsiahnutých v univerzách je plne v réžii Analytického centra už dnes. Znamená to, že pre tvorbu akýchkoľvek zostáv nie je potrebný žiadny ďalší externý zásah a analytici centra môžu v ľubovoľnom čase pracovať s dátami, ktoré aktuálne potrebujú. Zároveň však stále majú k dispozícii sériu preddefinovaných reportov, ktoré dodávateľ vytvoril pri zavádzaní tohto riešenia a ktoré sa pre potreby niektorých opakovaných dopytov na štatistiky využívajú dodnes. Samozrejme, Analytické centrum popri tom postupne vytvára nové pravidelné zostavy, ktoré reagujú na množiace sa požiadavky na dáta.

6) Obohatili by sme dáta o ďalšie zdroje

Analytické centrum v doterajšej činnosti identifikovalo viacero zdrojov údajov, ku ktorým v súčasnosti nemá prístup alebo má len obmedzený prístup, a ktoré majú

potenciál nahradit' väčšiu časť bodov obsiahnutých v aktuálne platnom štatistickom liste T.

Najdostupnejším z týchto zdrojov sú zverejňované súdne rozhodnutia, ktoré možno nájsť na portáli Ministerstva spravodlivosti.³ V tejto súvislosti Analytické centrum experimentuje s automatizovaným triedením a štruktúrovaním na menšej vzorke rozhodnutí za účelom extrakcie časti údajov, ktoré sa prekrývajú s údajmi zbieranými prostredníctvom štatistického listu. V jednoduchých trestných veciach sa zatiaľ javí táto stratégia sľubne, no ukazuje sa, že v zložitejších prípadoch (napr. pri väčšom množstve obvinených, poškodených, stíhaných skutkov a pod.) naráža na isté limity. Tieto by v budúcnosti bolo možné odstrániť úpravou požiadaviek na formálnu podobu rozhodnutí či prepracovanejšími pravidlami extrakcie. Druhým zásadným limitom sú zistené nedostatky pri zverejňovaní rozhodnutí (na niektoré z nich poukazuje aj Analýza zverejňovania súdnych rozhodnutí vykonaná v roku 2015 Úradom splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti (2015)), a to trojakého charakteru – časť rozhodnutí nie je zverejnená vôbec, časť je zverejnená s neprímeraným časovým odstupom a časť s nesprávnymi sprievodnými údajmi. Ako najvýznamnejšia príčina tohto stavu sa javí časová náročnosť anonymizácie rozhodnutí (Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti, 2015, s. 8) a vo všeobecnosti, zastaranosť používaného informačného systému, čo ministerstvo zohľadňuje pri návrhu nového informačného systému, ktorý by lepšie naplnil potreby zberu dát vyplývajúcich z prirodzenej práce so spisom.

Ďalším zdrojom, ktorým možno obohatiť zbierané dáta, sú trestné listy a písomné oznámenia, respektíve písomné správy, ktoré súdy produkujú ako podklad pre evidenciu v registri trestov v zmysle zákona č. 330/2007 Z. z. o registri trestov a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Tieto dokumenty opäť obsahujú časť údajov zbieraných prostredníctvom štatistického listu T a pri vhodnom technickom nastavení by mohli byť tieto údaje integrované do dátového skladu Analytického centra.

Podobne vhodnými zdrojmi v rámci informačných systémov rezortu sa javia byť osobitne zbierané údaje pre účely probácie a mediácie a využitia elektronického systému monitoringu osôb, elektronický denník znalca, evidencia, ktorú o obvinených a odsúdených vo výkone väzby či vo výkone trestu odňatia slobody vedie Zbor väzenskej a justičnej stráže a údaje zaznamenávané počas konania v centrálnom informačnom systéme pre súdy. Problémom je v týchto prípadoch predovšetkým obmedzená dostupnosť dát, potreba podrobnejšieho prieskumu ich kvality a náklady spojené či už s kontrolou alebo následnou integráciou dát do dátového skladu.

Pri uvažovaní nad ďalšími zdrojmi mimo rezortu nemožno opomenúť inštitucionálny dizajn slovenského justičného systému, v ktorom Analytické centrum ako útvar ministerstva spravodlivosti nemá dosah na obsah a formu zaznamenávania údajov na úrovni prokuratúry. Podobne Analytické centrum nedokáže ovplyvniť zber

---

³ Viz <https://obcan.justice.sk/infosud/-/infosud/zoznam/rozhodnutie>.

údajov ministerstva vnútra, resp. policajného zboru v skorších štádiách trestného konania. Z doterajších kontaktov centra s týmito orgánmi však možno usudzovať, že niektoré z údajov zaznamenávaných v štatistickom liste T sa zbierajú duplicitne či dokonca na všetkých troch úrovniach a väčšia možnosť preberať vybrané údaje z informačných systémov v čase po podaní obžaloby alebo návrhu na schválenie dohody o vine a treste by do značnej miery odbremenila personál súdov.

Okrem už uvedených zdrojov by k redukcii premenných v štatistickom liste T vedeli prispieť zdroje v gescii Štatistického úradu SR, Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR, Ministerstva financií SR, Najvyššieho súdu SR, Ústavného súdu SR a neskôr zrejme aj údaje novovytvoreného Úradu pre správu zaisteného majetku zriadeného zákonom č. 312/2020 Z. z. o výkone rozhodnutia o zaistení majetku správe zaisteného majetku a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Istú príležitosť v tomto ohľade predstavoval návrh zákona o údajoch a o zmene a doplnení zákona č. 305/2013 Z. z. o elektronickej podobe výkonu pôsobnosti orgánov verejnej moci a o zmene a doplnení niektorých zákonov (zákon o eGovernmente), ktorý v roku 2019 predložil vtedajší Úrad podpredsedu vlády SR pre investície a informatizáciu a ktorý v zmysle § 6 písm. d) predpokladal povinnosť orgánov verejnej moci

„...sprístupňovať v rozsahu nevyhnutnom na dosiahnutie účelu vo verejnom záujme podľa § 2 v anonymizovanej alebo pseudonymizovanej podobe prostredníctvom modulu na sprístupňovanie údajov pre analytickú činnosť podľa § 9 písm. g) údaje analytickým jednotkám, výskumným inštitúciám a vysokým školám...“⁴

V medzirezortnom pripomienkovom konaní k tomuto návrhu však tak Generálna prokuratúra SR, ako aj Ministerstvo vnútra SR, formou zásadnej pripomienky navrhli vyňať z pôsobnosti zákona „údaje súvisiace s trestným konaním“ (GP SR), respektíve „údaje z informačných systémov Policajného zboru, ak osobitný predpis neustanovuje inak“ (MV SR). Rovnako samotné Ministerstvo spravodlivosti SR žiadalo vyňať z pôsobnosti zákona

„údaje spracúvané pri výkone súdnej moci a údaje, ktoré sú súčasťou súdnych konaní a konaní s nimi súvisiacich“⁵

Analytické centrum vzhľadom na skúsenosti s týmto legislatívnym procesom predpokladá skôr potrebu zamerať sa na zvyšovanie interoperability informačných systémov policajného zboru, prokuratúry a súdov nezávisle od širšie dostupného modulu na sprístupňovanie údajov pre analytickú činnosť, ako bol zadefinovaný v pôvodnom návrhu zákona.

---

⁴ Návrh dostupný na: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2019-699>. Vlastný materiál - neštruktúrovaný.

⁵ Viz <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/dokumenty/LP-2019-699>. Vnesené pripomienky v rámci medzirezortného pripomienkového konania.

7) Rozšířili by sme údajovú základňu

Štatistický list T, ako formulár poskytujúci podrobnejšie informácie o trestnom konaní, sa vyhotovuje len v právoplatne vybavených veciach zapísaných v určenom súdnom registri, a to o každej osobe samostatne. Obdobne to platí pre štatistický list T-PO vo vzťahu k právnickým osobám (tento je podobný štatistickému listu T, no má mierne odlišnú štruktúru vyplývajúcu z rozdielnosti medzi obvinenou fyzickou osobou a právnickou osobou). V určitej miere detailu sa ešte vyhotovuje štatistický výkaz V (MS SR) 5-12, tzv. „väzobník“, respektíve zoznam väzieb, ktorý bol v rámci revízie upravený tak, aby ho bolo možné použiť aj ako dovtedy zaužívanú evidenčnú pomôcku podľa prílohy č. 4, vzor č. 11 vyhlášky MS SR č. 543/2005 Z. z. o Spravovacom a kancelárskom poriadku pre okresné sudy, krajské sudy, Špecializovaný trestný súd a vojenské sudy v znení neskorších predpisov, doplnenú o údaje, špecificky sledované pre účely štatistiky, ktoré sa v minulosti zaznamenávali do štandardného výkazu.

Ostatné údaje v trestnej oblasti sa zbierajú prostredníctvom štatistických výkazov o obehu a o pohybe vybranej agendy. V týchto výkazoch je už miera dostupných údajov nižšia; ide v podstate o ručne počítané vopred zadefinované zostavy, ktoré neposkytujú informáciu o konkrétnej veci, iba o počte prípadov pre danú kategóriu (napr. počet došlých vecí, počet vybavených, počet vybavených vyhovením, počet vo vekovej štruktúre a pod.). Typickými príkladmi agend, ktoré sa týmto spôsobom zaznamenávajú, sú niektoré úkony v prípravnom alebo vykonávacom konaní.

Celkový obraz o obehu v jednotlivých súdnych registroch poskytuje mesačný výkaz V (MS SR) 10-12 o obehu vecí na súde. Tieto údaje následne doplňujú na úrovni súdov prvého stupňa informácie napr. o obehu a spôsoboch vybavenia návrhov prokurátora na vzatie do väzby v prípravnom konaní (mesačný štatistický výkaz V (MS SR) 1-12/T), o stave, počte, obehu a spôsoboch vybavenia vybraných návrhov v prípravnom konaní a v agendách výkonu rozhodnutí a podmieneného prepustenia (polročný štatistický výkaz V (MS SR) 1-02/T) a na úrovni odvolacích súdov informácie napr. o obehu a spôsoboch vybavenia sťažností proti rozhodnutiam o vzatí/nevzatí do väzby v prípravnom konaní (mesačný štatistický výkaz V (MS SR) 3-12/T) alebo o stave v agendách výkonu rozhodnutí (polročný štatistický výkaz V (MS SR) 3-02/T).

V prípade odbremenenia súdov od duplicitných zberov (bližšie v časti 6) sa ponúka možnosť obohatiť údajovú základňu v témach, ktoré sa aktuálne sledujú iba prostredníctvom štatistických výkazov. Okrem toho treba znovu spomenúť možnosť využitia zdrojov, ktoré sú vhodné na nahradenie bodov v štatistickom liste T, keďže okrem týchto poskytujú aj ďalšie, doposiaľ chýbajúce dáta, ktoré by významným spôsobom rozšírili existujúcu údajovú základňu.

8) Zrýchlili a zjednodušili by sme systém podpory pre spravodajské jednotky

Vzhľadom na to, že zadávanie údajov do štatistických listov a výkazov nemá z pohľadu súdov iný účel ako štatistický (t. j. zber týchto údajov súdom nie je prepojený s bežnou prácou so spisom počas konania a generovaním údajov primárne pre účely tejto bežnej práce a pre jej uľahčenie), kvalitu dát je nutné podporiť inými zdrojmi legitimacy či motivácie.

K pozitívnym motivačným prvkom patrí podpora spravodajských jednotiek. Ako základ tejto podpory si Analytické centrum dáva záležať na tom, aby personálu súdov, ktorý pracuje so štatistickými listmi a výkazmi vždy otvorene artikulovalo svoje vnímanie tejto práce ako práce, ktorá má pre smerovanie politik rezortu mimoriadny význam, keďže len na základe dát, ktoré sú spoľahlivé, môže rezort prijímať riešenia, ktoré prispievajú k zlepšovaniu situácie v súdnictve a obrazu súdnictva v očiach verejnosti.

Spravodajské jednotky by nemali mať pochybnosti o tom, že Analytické centrum ich pri zbere údajov vníma ako partnerov a vo viacerých ohľadoch ako svojich klientov, ktorým je k dispozícii v prípade akýchkoľvek problémov v jeho pôsobnosti. Ak sa žiada kvalita pri zaznamenávaní údajov, musí tomu zodpovedať aj kvalita systému podpory pre tých, ktorí údaje zaznamenávajú.

V záujme vynahradiť stratu istej miery komfortu zo zaužívaných postupov a dlhodobo zachovávaných zvyklostí pri práci s formulármi v ich listinnej podobe sa do elektronickej formy štatistických listov a výkazov dostali prvky, ktoré boli v jeho listinnej podobe nerealizovateľné a ktoré by mali prispieť k čo najväčšiemu pohodliu užívateľov a zvýšiť kvalitu zberu. V prípade štatistického listu T ide najmä o zaradenie automaticky generovaných odpovedí (napr. číslo súdu), bodov, ktorých zobrazenie a povinnosť vyplnenia je podmienená určitým typom odpovede v predchádzajúcom bode (v opačnom prípade sa ani nezobrazí a neodvádza pozornosť od ďalších relevantných bodov), sledovanie aktuálnej miery „vyplnenosti“ listu a podmienenie odoslania úplným vyplnením, automatické kontroly niektorých odpovedí, pomocné chybové hlásenia v prípade zadania nekorektných údajov, možnosť prevziať časť údajov zo skôr vyplneného štatistického listu (osobitne užitočná v prípade vyhotovovania samostatných štatistických listov o viacerých obvinených v jednom trestnom konaní), možnosť prispôbiť si veľkosť písma či šírku formulára, možnosť exportu a tlače štatistického listu, písomné a video návody na prácu s aplikáciou, grafické prvky na rozlíšenie vyplnených a nevyplnených údajov, či rozlíšenie otázok, kde je možné vyznačiť viacero odpovedí oproti otázkam, kde je možné vyznačiť iba jednu odpoveď, prípadne opravených odpovedí od ostatných, a ďalšie.

Osobitný význam majú v rámci týchto pomôcok tie, ktoré smerujú k uľahčeniu prístupu k textu metodiky štatistického listu alebo k vyžiadaniu si metodickej alebo technickej podpory v konkrétnej veci. Ucelená metodika pre štatistické listy a výkazy je dostupná okrem intranetu ministerstva aj priamo v aplikácii, no najoceňovanejšou pomocou pri vyplňaní je zaradenie relevantnej časti metodiky priamo pri každom

bode štatistického listu. Táto je dostupná pri jednoduchom umiestnení kurzora myši nad jednou z ikon v záhlaví bodu a umožňuje vyplňajúcim overiť si, podľa akých pravidiel je potrebné daný bod vyplniť. V prípade, ak text metodiky nie je v konkrétnom prípade postačujúci, na rovnakom mieste v záhlaví bodu je hneď možné osloviť Analytické centrum so žiadosťou o metodické usmernenie. Gestori štatistických listov sa snažia odpovedať v čo najkratšom čase, no aj tu možno nájsť priestor na zlepšenie. V prípade, že sa podobná otázka vyskytne opakovane, zaradí sa najskôr do zoznamu často kladených otázok, ktorý je pre súdy rovnako dostupný ako ucelená metodika a následne sa pri polročnej alebo ročnej aktualizácii metodiky prejaví priamo v jej texte. V niektorých prípadoch Analytické centrum vydáva tiež samostatné metodické usmernenia a informácie, ktoré distribuuje okresným súdom prostredníctvom krajských súdov a publikuje na intranete ministerstva, ako aj priamo v aplikácii na zber údajov.

Najväčšie rezervy, ktoré Analytické centrum momentálne vidí v systéme podpory, zasahujú do oblasti školenia nových užívateľov aplikácie ako nástroja prvotného zoznamenia sa nových zamestnancov súdov s prácou na zaznamenávaní údajov alebo prezentácie zmien v jednotlivých formulároch a ich metodikách. Vzhľadom na obmedzené kapacity centra je náročné zabezpečiť školenie novo prijatých zamestnancov v najvhodnejšom momente, kedy len začínajú s aplikáciou pracovať. Hoci je aplikácia pomerne intuitívna a metodiky, aj vďaka množstvu podnetov pochádzajúcich priamo zo súdov, sú veľmi podrobne spracované, Analytické centrum zvažuje doplnkový model školení, ktorý by identifikoval nových vyplňajúcich v kratšom čase a adresne im ponúkol online možnosť školenia kombinovanou formou – čiastočne nahrávkou štandardného školenia, čiastočne živým vstupom školiteľa, čo by zároveň vytvorilo priestor pre zvýšenie počtu termínov školení.

9) Prehľadili by sme kontrolné mechanizmy

Analytické centrum má zadefinovaných niekoľko úrovní kontroly údajov zadaných do štatistických listov. Tieto sa postupne vyvíjali (nie všetky boli dostupné hneď po revízii) a ďalej sa rozvíjajú.

Prvú úroveň predstavujú kontroly a podmienky priamo pri vyplňaní štatistického listu. Niektoré zjavne chybné údaje nie je možné zadať (napr. dátum dôjdenia obžaloby neskorší ako dátum rozhodnutia súdu) a nie je možné odoslať štatistický list bez zodpovedania všetkých povinných otázok. Ďalšiu úroveň predstavuje krajský súd, na ktorom podľa článku 11 ods. 4 Inštrukcie

„...vykoná štatistik v aplikácii kontroly na zjavné nedostatky údajov v štatistických listoch za okresný súd príslušného kraja najneskôr do 10 dní kalendárneho mesiaca nasledujúceho po mesiaci, v ktorom okresný súd štatistický list v aplikácii vyhotovil a uzamkol“.

Tretiu úroveň kontroly zabezpečuje Analytické centrum pomocou rôznych kontrolných reportov, v ktorých sa identifikujú anomálie, resp. údaje, ktoré pôsobia nevierohodne (napr. vysoká náhrada škody). Tieto sa následne konzultujú s krajským

súdom alebo priamo s okresným súdom za účelom ich preverenia a prípadnej opravy. Ďalšia úroveň kontroly vykonávaná Analytickým centrom spočíva v podrobnejšom preverení menšej vzorky určitých bodov alebo celého štatistického listu ich porovnaním s inými dostupnými zdrojmi (napr. zverejnenými súdnymi rozhodnutiami).

Inštrukcia v čl. 8 ods. 5 predpokladá tiež kontroly, ktoré možno realizovať nezávisle od Analytického centra, a to tak, že

„...predseda krajského súdu v súčinnosti so štatistikom zabezpečuje tiež vykonávanie previerok na okresných súdoch v obvode príslušného krajského súdu. O vykonaní previerky a o jej výsledku informuje analytické centrum“.

Určitý priestor na kontrolu nezávisle od Analytického centra, avšak na úrovni ministerstva, tiež poskytuje oprávnenie odboru dohľadu nad súdnictvom sledovať plnenie povinnosti orgánov riadenia a správy súdu v zmysle čl. 25f Organizačného poriadku.

Každá zo spomínaných kontrolných úrovní má potenciál na ďalšie prehĺbenie. Kým v prípade prvej úrovne je tento potenciál momentálne brzdený len snahou o zachovanie rýchlosti načítania a reakcií aplikácie, ktorá sa každou pridanou kontrolou mierne znižuje, v ostatných prípadoch je problémom skôr nedostatočná kapacita plnohodnotne sa venovať týmto otázkam popri iných úlohách, na ktorých Analytické centrum pracuje. Tento problém by sa mal v blízkej dobe vyriešiť jednak navýšením počtu zamestnancov centra, jednak externou spoluprácou.

Už dnes má Analytické centrum predstavu o tom, aké nové kontrolné reporty vytvorí na zachytenie neštandardných údajov. Taktiež, pokiaľ ide o preverovanie vzoriek štatistických listov a ich vybraných bodov vo vzťahu k iným zdrojom údajov, osobitne zverejneným rozhodnutiam, vďaka novej automatizácii tohto procesu (bližšie v časti 6), ako aj vďaka spôsobu, akým sú zvolené premenné a konštruovaný text metodiky (bližšie v časti 2), má toto preverovanie v prípade poskytovania extraktov z rozhodnutí krajským súdom predpoklad rozšíriť schopnosť zachytiť nekorektné údaje už na tejto úrovni. Poskytnutie tohto typu kontroly krajským súdom zároveň umožní preveriť funkčnosť zberu údajov priamo z textov rozhodnutí, čo by malo v ďalšom kroku (po splnení ostatných podmienok, napr. dôsledné zverejňovanie) viesť k odstráneniu nadbytočných bodov zo štatistického listu a ich nahradeniu práve týmito zdrojmi.

Keďže nie všetky údaje sú porovnateľné s inými elektronicky dostupnými zdrojmi, je potrebné sústrediť pozornosť aj na fyzické previerky spisov, ktoré má v kompetencii zabezpečovať krajský súd a sekcia dohľadu. Analytické centrum má v pláne po konzultácii s týmito subjektmi zostaviť plán previerok a pravidlá ich výkonu a vyhodnotenia či prípadného sankcionovania zodpovedných osôb za nedostatky v ich činnosti tak, aby sa vykonávali predvídateľne, pravidelne a pokiaľ možno, popri a v súvislosti s inou, primárnou, dohľadovou aktivitou, ktorá sa na súde vykonáva nezávisle od kontroly štatistických listov a výkazov.

10) Zdokonalili by sme postupy spracovania, sprístupnenia a komunikácie dát

Základným dokumentom, ktorým Analytické centrum prezentuje rezortnú štatistiku verejnosti, je Štatistická ročenka. Okrem toho sa pravidelne zverejňujú reporty o obehu vecí a pohybe vybraných agend. Postupne sa tiež dopĺňajú údaje do interaktívneho dashboardu pre jednotlivé súdy a prehľad spolu za Slovenskú republiku a k dispozícii sú základné datasety pre dĺžky konaní a obeh vecí, ako aj príležitostné vizualizácie a infografiky k témam, ktoré sa komunikujú prostredníctvom sociálnych sietí. Všetky tieto informácie sú zverejnené na webovom sídle Analytického centra (<http://web.ac-mssr.sk/>).

Analytické centrum mimo toho poskytuje pravidelné či ad hoc zostavy pre vedenie ministerstva a jeho jednotlivé útvary, ako aj pre vedenie súdov či medzinárodné inštitúcie. Podobný servis zabezpečuje aj vo vzťahu k dopytom verejnosti na informácie a k príležitostným novinárskym otázkam. Ďalšia časť dát sa potom, pochopiteľne, publikuje ako súčasť projektov, metodík či analýz.

Priestor na zlepšenie je najmä v množstve údajov, ktoré sa publikujú. V nadchádzajúcom období by mali pribudnúť dáta dostupné prostredníctvom dashboardu, kde sa najskôr doplnia vybrané premenné zo štatistických výkazov a následne aj zo štatistických listov (vrátane trestných). Tieto by tiež mali byť sprístupnené vo forme mesačných alebo ročných reportov a v niektorých prípadoch neskôr aj vo forme datasetov. Analytické centrum tiež plánuje rozšíriť počet zverejňovaných analýz (kde sú súčasťou vo viacerých prípadoch aj kódy použité pri spracovaní dát) a ďalších typov príspevkov, vrátane príspevkov na sociálnych sieťach.

Menej viditeľnou stránkou je, že sa súčasne rozvíjajú metodiky, upravujúce spôsob spracovania a prezentácie dát, aby sa zabezpečila ich dostatočná zrozumiteľnosť aj v budúcnosti – práve v tomto ohľade Analytické centrum totiž spočiatku nedisponovalo dostatočnými informáciami, v dôsledku čoho bolo niekedy nutné vynaložiť dodatočné úsilie na preskúmanie, akým spôsobom boli dáta spracované pred ich publikáciou (napr. v skorších štatistických ročenkách, ktoré vznikli pred revíziou štatistiky). Ďalším aspektom je práca na zlepšení a zjednotení dizajnu výstupov a ich následnej efektívnejšej distribúcii manažmentu súdov či iným relevantným subjektom.

Vzhľadom na to, že využívanie dát zverejňovaných ministerstvom je v odborných príspevkoch a diskusiách na Slovensku stále pomerne málo rozšírené (v odborných periodikách sa len sporadicky vyskytujú dáta zo štatistickej ročenky či iné zverejňované zostavy a individuálne požiadavky na sprístupnenie údajov na výskumné účely sú tiež menej časté), Analytické centrum zvažuje možnosť organizácie workshopov a školení zameraných na predstavenie ministerstvom zbieraných údajov a problémov, ktoré sa pri niektorých z nich vyskytujú, prezentáciu výstupov centra a odbornú oponentúru týchto výstupov zo strany vysokých škôl, výskumných inštitúcií, zástupcov právnických profesií, mimovládnych organizácií a pod., kde má tiež zámer priblížiť právnickej obci základné otázky technických

postupov pri spracovaní údajov s cieľom zvýšiť povedomie o existujúcich možnostiach.

Záver

V priebehu troch rokov od začiatku revízie štatistických listov a výkazov malo Analytické centrum len obmedzenú kapacitu venovať sa popri ďalších úlohách činnosti zameraným na zber a zvyšovanie kvality zbieraných dát. Napriek tomu, že mnohé z cieľov, ktoré si v tejto oblasti stanovilo, sa podarilo naplniť, súčasný stav naďalej nie je možné považovať za uspokojivý a na systéme zberu, kontroly a prístupňovania dát je stále čo zlepšovať. Vo viacerých otázkach má Analytické centrum konkrétnu predstavu, akým spôsobom tento systém dostať na vyššiu úroveň a je otvorené aj novým podnetom, ktoré by mohli výkazníctvo rezortu zlepšiť. Rovnako je centrum pripravené za účelom rozvoja a stabilizácie súdnej štatistiky postupne zapájať do spolupráce, či už internej alebo externej, stále širší okruh záujemcov z radov zástupcov ministerstva, súdov, vedeckej komunity či ďalšej odbornej verejnosti.⁶

Kroky, ktoré Analytické centrum v oblasti štatistiky realizuje, majú v konečnom dôsledku viesť k redukcii a následnému odstráneniu štatistických listov a výkazov a prispieť k čo najjednoduchšiemu prechodu na spoľahlivejšiu formu zaznamenávania údajov prostredníctvom informačného systému na bežnú prácu so súdnym spisom, primárne pre uľahčenie práce s týmto spisom, kde podklad pre štatistiku bude len vedľajšou hodnotou, preberanou z dát, ktoré boli použité v jednotlivých úkonoch v rámci súdneho konania.

Kým sa však tento informačný systém dostane do prevádzky, aktivity centra majú za cieľ priebežne zvyšovať využiteľnosť zbieraných údajov a schopnosť dodávať relevantné podklady či spoľahlivejšie analýzy pre tvorbu evidence-based politik rezortu.

MAROŠ TERKANIČ je právnik a analytik Analytického centra Ministerstva spravodlivosti SR. Odborne sa venuje témam trestného a občianskeho práva a hľadá možnosti zlepšenia procesov v justícii. Podieľal sa na revízií súdnej štatistiky a aktualizácii vybraných dátových zberov ministerstva.

DANIELA GÁLISOVÁ pracuje ako dátová analytička v Analytickom centre Ministerstva spravodlivosti SR. Zaoberá sa zberom a spracovaním údajov za súdnu štatistiku, najmä v oblasti občianskoprávnej a trestnej agendy.

---

⁶ V prípade záujmu o spoluprácu je možné kontaktovať centrum prostredníctvom webu: <http://web.ac-mssr.sk/kariera/> a v prípade žiadosti o informácie je dostupná e-mailová adresa: ac.info@justice.sk a informacie211@justice.sk.

Literatúra

Ministerstvo spravodlivosti. (2017). *Správa k stavu justície (CEPEJ)*. Bratislava: Ministerstvo spravodlivosti Slovenskej republiky (správa dostupná na: <https://www.justice.gov.sk/Stranky/Ministerstvo/Sprava-k-stavu-justicie.aspx>).

Úrad splnomocnenca vlády SR pre rozvoj občianskej spoločnosti. (2015). *Analýza zverejňovania súdnych rozhodnutí*. Bratislava: Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky (analýza dostupná na adrese: https://www.minv.sk/swift_data/source/rozvoj_obcianskej_spolocnosti/otvorene_vladnutie/vystupy/Analyza-zverejnovania-sudnych-rozhodnuti_final.pdf).

Príloha

Metodika vyplňania štatistického listu T (verzia 3.0) – od 1. 1. 2021